

Tren XIV. (Gdzie te wrota nieszczęsne, którymi przed laty...)

JAN KOCHANOWSKI

TRENY

Tren XIV. (Gdzie te wrota nieszczęsne, któremi przed laty...)¹

Gdzie te wrota nieszczesne², któremi przed laty
Puszczal sie w ziemie³ Orfeusz⁴, szukając swej straty,
Żebych⁵ ja też tąż ścieżką swej namilszej córzy
Poszedł szukać i on⁶ bród mógł przebyć, przez który
Srogi jakiś przewoźnik wozi blade cienie⁷
I w lasy niewesołe cyprysowe⁸ żenie⁹.
A ty mię nie zostawaj¹⁰, wdzięczna¹¹ lutni¹² moja,
Ale ze mną pospołu¹³ pódź¹⁴ aż do pokoja¹⁵
Surowego Plutona¹⁶: owa¹⁷ go [to] łzami,
To temi żalosnemi zmiękczywa¹⁸ pieśniami,
Że mi moję namilszą dziewczkę jeszcze wróci,
A ten nieuśmierzony¹⁹ we mnie żal ukróci²⁰.
Zginać ci mu nie może; tuć sie wszystkim zostać,
Niech sie tylko niedoszłej²¹ jagodzie da dostać²².

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²wrota nieszczesne — były one nieszczęsne, gdyż ci którzy przez nie przechodzili byli nieszczęśliwi, gdyż pozbawieni największego dobra: życia. [przypis redakcyjny]

³Puszczal sie w ziemie — wyprawił się w głąb ziemi, w drogę pod ziemię. [przypis redakcyjny]

⁴Orfeusz — w mit. gr. poeta tracki, który potrafił poruszyć za pomocą swej muzyki nawet rzeczy nieożywione. Kiedy zmarła jego żona Eurydyka udał się do podziemi i tak oczarował Plutona, że uwolnił on Eurydykę pod warunkiem, że Orfeusz nie odwróci się, dopóki nie wyjdą na ziemię. Kiedy już mieli postawić swe stopy na ziemi, Orfeusz odwrócił się i Eurydyka natychmiast zniknęła. Ogromny żal Orfeusza po powtórnej stracie żony tak rozwścieczył trackie kobiety, że w czasie jednej z orgii z okazji bachanaliów rozerwały go na strzępy. [przypis redakcyjny]

⁵żebych (starop.) — żebym. [przypis redakcyjny]

⁶on* — tu: ten. [przypis redakcyjny]

⁷bród (...) przez który/ Srogi jakiś przewoźnik wozi blade cienie — srogi przewoźnik: Charon. [przypis redakcyjny]

⁸cyprys — drzewo żalobne, poświęcone przez Rzymian Plutonowi, ponieważ raz ścięte nie odrasta; uważa się, że było kiedyś używane do wyrobu trumien; Grecy i Rzymianie kładli do trumien gałązki cyprysu; jest to drzewo cmentarne. [przypis redakcyjny]

⁹żenie (forma starop.) — gna, pędzi. [przypis redakcyjny]

¹⁰nie zostawaj — nie zostawiaj, nie opuszczaj. [przypis redakcyjny]

¹¹wdzięczny* (starop.) — miły, przyjemny. [przypis redakcyjny]

¹²lutni (starop.; W. lp) — lutnio. [przypis redakcyjny]

¹³pospołu (daw.) — razem, wspólnie (por. rzadko już używany wyraz społem: razem). [przypis redakcyjny]

¹⁴pódź (forma starop.) — pójdz, chodź. [przypis redakcyjny]

¹⁵do pokoja (forma starop.) — do pokoju. [przypis redakcyjny]

¹⁶Pluton — w mit. rz. władca świata podziemnego, syn Saturna, brat Jupitera i mąż Prozerpiny (gr. Persefony). [przypis redakcyjny]

¹⁷owa (starop.) — słowo wyrażające możliwość, że coś się stanie. [przypis redakcyjny]

¹⁸zmiękczywa (forma starop., tzw. liczba podwójna) — zmiękczy (ja i moja lutnia). [przypis redakcyjny]

¹⁹nieuśmierzony (starop.) — taki, który nie da się uśmierzyć, opanować. [przypis redakcyjny]

²⁰ukróci — zmniejszyć, powstrzymać. [przypis redakcyjny]

²¹niedoszły (starop.) — niedojrzały. [przypis redakcyjny]

²²dostać* (starop.) — dojrzeć. [przypis redakcyjny]

Gdzie by²³ też tak kamienne ten Bóg serce nosił,
Żeby tam smutny człowiek już nic nie uprosił.
Cóż temu rzecz?²⁴ Więc tamże już za jedną drogą²⁵
Zostać, a z duszą zaraz²⁶ zewlec²⁷ troskę srogą.

²³*gdzieby* (starop.) — jakżeby, niepodobna by. [przypis redakcyjny]

²⁴*Cóż temu rzecz?* (starop.) — co na to powiedzieć; pytanie retoryczne, sugerujące bezradność. [przypis redakcyjny]

²⁵*za jedną drogą* — jednocześnie. [przypis redakcyjny]

²⁶*zaraz** — jednocześnie, za jednym razem. [przypis redakcyjny]

²⁷*zewlec* (starop.) — zrzucić, zdjąć. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*.

Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-xiv>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).